

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 18. decembra 1872.

Obseg: Poduka je treba kmetom. — Poduk, kako naj se ravná z živino, da ne zbolí, in kaj naj stori gospodar, kedar mu zbolí. (Dal.) — Slovensko slovstvo. — Deželni zbori. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Poduka je treba kmetovalcem.

Gosp. Pernišek, naš rojak, zdaj národní učitelj v Ljutomeru na Štajarskem, ki je v Goriški kmetijski šoli se v kmetijstvu izuril in bode ob nedeljah v napredovalni kmetijski Ljutomerski šoli kmetijstvo učil, je v lepem govoru to dokazal, kar pričujočemu sestavku na čelu stoji zapisano, 17. dne t. m., ko se je omenjena šola pričela. Govoril je za razširjenje kmetijskih vednosti ves navdušeni gosp. Pernišek med drugim blizo tako-le:

„Državne pripomoči za nakupovanje živine ali za premije družim razdelkom kmetijstva bodo le potem dober sad obrodile, ako bode kmetovalec sam dobro vedel: za kaj in kako naj jih obrača. Te podpore le vspodbujajo kmeta k napredku; nikakor pa ne morejo nadomestovati potrebnega poduka, še manj pa smejo podpirati lenobo.

Kaj pomaga kmetu, ako mu dajo lepo premijo, ako je po naključju vzredil lepo telico itd.? Kaj hasni gospodarju in njegovim sosedom, ako dobí v svoj hlev od kmetijske družbe še tako lepega muriškega ali labudskega bika, če ga pa brez vsakega načrta redí ali spušča h kravam? Časih mora revna žival v gnojnici ležati, da kar vse teče od nje, ko vstaja! Večkrat pa mora tudi stradati, da se jej pajčevina dela po vampu! Nekteri mojstri-skaze pa plemensko živino pitajo kakor za mesarja, da postane lena kakor klada.

Nihče naj ne misli, da bo že dobil in tudi imel lepo tele od krave, ako jo pelje k lepemu biku, če se mu pa morda še ne sanja, kako je treba vzrejati telata! Na ta način tedaj vsakako za rep lovimo mačka v kmetovanju.

Nauka treba nam je Slovencem, nauka, ako hočemo, da bo kaj žganjcev iz naše moke, da ne zaostanemo vsaj predaleč za drugimi narodi v lastno škodo in sramoto. Šole naj bi toraj pripomagale, da se mladenči kakor tudi zreli možje umnega gospodarstva naučé, da bodo kaj boljšega znali kot njih predniki. S samim branjem gospodarskih reči se mnogo ne doseže, tudi je prav malo kmetov, kateri brati znajo ali hočejo. Prepričal sem se že sam o tem. Imel je neki kmet „veliko pratiko“, v kateri se nahajajo zlati nauki za njega, pa vendar mu je poginil lep junec, ki se je bil preobjedel, dasiravno je kmet lahko čital in imel tudi pri roci dotično sredstvo: zemeljsko olje, kterega nasvetuje „pratika“!

Ko sem se te dni sprehajal po krasni ljutomerski okolici, prepričal sem se, da je po tej okolici veliko velikih zakladov, ki dajo vse premalo obresti, ali pa celó nič, v tem ko bi sicer mnogo tisoč goldinarjev lahko vsako leto dohajalo v njihove denarnice. Koliko

novcev bi lahko dobili vsako leto tukajšnji Slovenci — za svilo (žido), še več tudi za sadje, žito, med, živino, vino itd.! Nikar se ne izgovarjajmo, češ, da pri nas ni kraj za svilarstvo, da pride pri tem vse drugo od rok. Lahko se vse stori, ako so le vse roke urne in se vé, kako vsako stvar prav prijeti. Dostavljam le še, da pravi svilorejec se mora opirati dandanašnji na mikroskop ter na celično plodenje, kakor tudi na mnogo drugih pravil.

Slovenci, sinovi onih očetov, ki se nikdar niso živili ob ropu in napadih na druge narode, nego so bili vedno vrlí in pošteni kmetovalci, „opasujmo uma svitile meče“, kajti boljša priložnost nam je dana, nego našim prednikom, ki so se morali 29kratnih turških napadov z motiko in sekuro v roci junaško braniti. Pokažimo, da še vedno o nas veljá beseda Vodnikova: „Za uk si prebrisane glave — pa čedne in trdne postave — išče te sreča — um ti je dan!“ —

Poduk, kako naj se ravná z živino,
da ne zbolí, in kaj naj stori gospodar, kedar
mu zbolí.

(Dalje.)

Kako svitel mora biti hlev?

Vsaka živa stvar tekne v svitlobi bolje, kakor v tamoti; hlevi naj bodo tedaj svitli ne samo zavoljo zdravja živine. Zlasti očém živine je škodljivo, če iz tamnega hleva naglo na solnce pridejo. Ljudje sicer mislijo, da to goveji živini in drobnici ne škoduje, konji pa utegnejo zavoljo tega nevarne bolezni oči dobiti; dostikrat še celó popolnoma oslepé. Nič manj ne škoduje prevelika solnčna svitloba sama; toraj naj so hlevi tako postavljeni, da solnce živini ne sije ravno v oči; zlasti konjem je to silno škodljivo, kar se lahko iz tega razvidi, da v tacih okolščinah dostikrat vrtoglavi postanejo, in da konji, kateri imajo že bolj majhno tišavko (Dummkoller), na preveliki sončni svitlobi še bolj tišavasti postanejo, poslednjič pa še celó zdívjajo.

Hlevi morajo biti snažni.

Da živina zdrava ostane, pripomore jej veliko veliko snažnost, pa ne samo snažnost živine, ampak tudi njih okolice. Ako se živini ne snaži koža, naredi na njej nesnaga skorjo, zavoljo ktere se naredé dostikrat trdovratne kožne bolezni, in ker se živinče potem ne more potiti, se se izcimijo tudi notranje bolezni. Posebno delavna živina, konji in voli, se morajo mnogokrat potiti in v prahu živéti, treba jo tedaj jih pogostoma čediti in štrigljeti, konje vsaj enkrat na dan, vole pa vsaj trikrat v tednu. Pa tudi živina, ktera je vedno v hlevu, se mora nesnage varovati. Dvakrat v tednu jo snažiti in štrigljeti bi samo takrat dosti bilo, kedar